

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ”
ФАКУЛТЕТ ПО ПЕДАГОГИКА
ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 1.1. ТЕОРИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА
ОБРАЗОВАНИЕТО
КАТЕДРА „УПРАВЛЕНИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО И СПЕЦИАЛНА ПЕДАГОГИКА“
МАГИСТЪРСКА ПРОГРАМА „ОБРАЗОВАТЕЛЕН МЕНИДЖМЪНТ”

КОНСПЕКТ ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ОБРАЗОВАТЕЛЕН МЕНИДЖМЪНТ

1. **Понятие за образователен мениджмънт, администрация и управление на образованието:** обект и проблемни области на мениджмънта; подходи за определяне параметрите на образователния мениджмънт; функции на мениджмънта в образователните институции; тенденции за развитието на образователния мениджмънт като теория и практика.
2. **Организационни структури в образованието:** видове управленски структури; типове организации в образованието според структурата; организационни връзки, реализирани от училищните управленски структури; модели на организация и управление на училището.
3. **Образователна система и форми на управление:** образователната система според ISCED; основни подсистеми на образователната система; образователна среда и образователно пространство; европейско образователно пространство; видове образователни организации – специфична структура и доминиращи функции; структурни особености и функции на управленчески звена в общини, РУО и МОН.
4. **Управление на качеството на образование:** представа за тотален мениджмънт на качеството и основни направления за реализацията му в образованието; система за мониторинг на качеството на работа на институциите в образованието; понятие за ефективност и критерии за измерване при външно оценяване (инспектиране) и самооценяване на организацията.
5. **Мениджмънт на образователното съдържание:** държавни образователни стандарти; учебни планове и учебни програми; оценяване и одобряване на учебници; външно оценяване на постиженията на учениците.
6. **Образователна политика:** същност; основни характеристики; видове; фактори за децентрализация в образованието и промяна на образователната политика.
7. **Принципи на училищното законодателство:** исторически и съвременни аспекти.
8. **Училищна документация:** видове, функции, организация и управление, информационни технологии в администрирането на образованието.
9. **Стратегии на образователните институции:** стратегически анализи на външната и вътрешната среда на организацията – PEST анализ, SWOT анализ; типове стратегии; формулиране, планиране, изпълнение, оценяване на стратегии в образованието; единство и изграждане на визия, мисия, цели; стратегическо планиране; стратегическо управление.
10. **Организационна култура на съвременното училище:** теории за организационната култура и организационната култура на училището; компоненти на организационната култура; типове организационни култури; организационно поведение и нива на организационната култура; мениджмънт на промяната в организационната култура.
11. **Иновации в образованието:** основни понятия – промяна, реформа, иновация; същност на иновациите в образованието; видове иновации в образователната сфера; иновационен мениджмънт; иновативни училища.
12. **Управление на иновационния процес:** структура на иновационния процес; етапи на разработване, внедряване и утвърждаване на иновацията; съпротива срещу иновациите и промяната и модели на преодоляване; разработване, оценка и изпълнение на иновационен проект.
13. **Мениджмънт на класа в образованието:** място и специфика, определения, цели и функции, концепции, принципи, ефективност; училищният клас като обект на управление; функции, стилове на управление, професионални и личностни качества на учителят като мениджър на класа.

14. **Класният ръководител като мениджър на класа:** промени в ролята на класния ръководител, базови закономерности, принципи и функции в дейността на класния ръководител, съдържание на дейността на класния ръководител и изисквания към него, класният ръководител – лидер на учителския екип, работещ с класа; час на класа.
15. **Мениджмънт на класа като учебна среда:** управленско-организационен аспект, управленско-технологичен аспект, управленско-хигиенен аспект; мениджмънт на класната стая като работна среда; мениджмънт на дисциплината и на ученическото поведение.
16. **Делегираните бюджети – критерий за финансова автономност на учебните заведения:** същност на делегираните бюджети; мотиви за въвеждането им; предимства и недостатъци; технология на изработването; значението на делегираните бюджети за развитие на автономията на образователните структури и усъвършенстване на управлението им.
17. **Материално-техническата база в образованието:** същност, предназначение и специфика на материално-техническата база като резултат от икономиката и финансирането на образованието; основни и оборотни фондове; изчисляване на потребностите от оборудване – критерий за ефективно управление на финансите.
18. **Организация на труда и работната заплата в образованието:** специфика на педагогическия труд; работно време на преподавателския персонал; основни критерии за тарифиране на труда в сферата на образованието; специфичност при формирането на трудовото възнаграждение (основно и допълнително) на педагогическите специалисти; законодателно регулиране на трудовото възнаграждение; количествени и качествени параметри за определяне на тарифните ставки по видове образователни структури; звания и др.;
19. **Образователен маркетинг:** особености на образователния маркетинг – основни понятия; субекти на образователния маркетинг; потребностите от образователни услуги като обект на изследване в маркетинга; основни направления в образователния маркетинг; прогнози и стратегии; ресурсно осигуряване на маркетинга.
20. **Връзки с обществеността (ПР) на образователните институции:** съвременни разбирания за ПР, принципи, модели и технологии на развитие на връзките с обществеността в образованието; обществено мнение и имидж в образованието; модели за установяване и трансформация на имидж; специфика на ПР на образователните институции; кризисен ПР.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Александрова, Н., Учебно помагало по лидерство и стилове на ръководство, С., 2003
2. Ангелов, А., Организационно поведение, Тракия – М, С., 2002
3. Апостолов, Г. Управление на организационната култура, УИ, Бл., 2008
4. Балкански П., Вацов Св., Изследване на управлението в образованието, Шумен, УИ „Епископ Константин Преславски“, 2010
5. Балкански, П. Образователният мениджмънт като относително самостоятелно професионално направление. В сб. Seventh International Scientific Conference „Education, Science, Innovations“, Изд. на ЕПУ, Перник, 2018, стр. 360-372
6. Балкански, П. Педагогиката и образователният мениджмънт – общото и особеното. В сб. Педагогическото образование в България. Състояние и тенденции. Благоевград, УИ „Н. Рилски“, 2007
7. Балкански, П. Училищен мениджмънт. Книга втора. Практика, С., 2001
8. Балкански, П. Училищен мениджмънт. Книга първа. Теория, С., 2001
9. Балкански, П., Ир. Софокли, Андр. Софокли. Развитие и изменение на училищното образование като иновационен процес. В сб.: Sixth International Conference „Education, Science, Innovations“, Изд. на ЕПУ, Перник, 2016, стр. 183-216
10. Балкански, П., Йорд. Колев, В. Георгиева, М. Шехова, Управление на училището: история, теория и перспективи, УИ „Н. Рилски“ Бл., 2006
11. Бонева, Л. Мотивацията за труд при учителската професия – управленски аспекти. С., 2004

12. Василев, В., Мениджмънт на персонала: тенденции в публичната сфера, Благоевград, 2010
13. Вацов, Св., Императивът на компетентностния подход, В. Търново, Фебер, 2016
14. Вацов, Св., Маркетингово управление на образованието, Шумен, 2008
15. Вацов, Св., Управление на персонала в училище, Велико Търново, Фабер, 2010;
16. Вацов, Св., Успешният ръководител, Шумен, УИ “Епископ Константин Преславски”, 2016
17. Георгиева, В. Мениджмънт на промяната в образованието, Бл., 2013
18. Георгиева, В. Метатехнологии за мениджмънт на качеството на образование, С., Просвета, 2009
19. Георгиева, В. Образователен маркетинг, УИ „Н. Рилски, Бл., 2005
20. Георгиева, В., Св. Николаева, Образователен мениджмънт, Организация и управление на образователни дейности, институции и проекти, С. Аскони издат, 2001
21. Господинов, Д. Контролът в управлението на училището, Деал, С., 2010
22. Господинов, Д., Управление на човешките ресурси в училищните организации, С., ДЕАЛ – Емилия Недялкова, 2012
23. Гюрова В, В Георгиева, В. Божилова, Б. Кривирадева, Въпроси на образователния мениджмънт, Екс-прес, 2009
24. Гюрова В, Образователен мениджмънт, Екс-прес, Габрово, 2013
25. Гюрова, В. Училищният мениджмънт като вид образователен мениджмънт – Педагогически форум, № 3, 2015
26. Дракър, П. Ефективният мениджмънт, С., 2001
27. Дракър, П. Мениджмънт на предизвикателствата през 21 век. С., 2000
28. Иванов, И. Мениджмънт на ученическия клас. - Ш., Унив. издателство “Еп. Константин Преславски”, 2005.
29. Иванов, И. Мениджмънт на училищната култура. - Ш., изд. Фабер, 2010
30. Иванов, Ив. Стратегически мениджмънт в образованието – Българско списание за образование, 2014, №2
31. Илиева, Сн., Организационно развитие, второ преработено издание, УИ „Св. Кл. Охридски”, С., 2006
32. Карабельова, С., Управление и развитие на човешките ресурси, С., 2006
33. Карабельова, С., Христоматия управление на човешките ресурси, С., 2002
34. Карстание, П., П. Балкански, Христоматия по основи на мениджмънта, С., 2003
35. Маджирова, К. Директорът в училището и работата му в екип. С., 2002
36. Маджирова, К., В. Мирчева, Р. Питекова и др. Автономията на училището. Измерения и алтернативи. С., 2000
37. Маджирова, К., В. Мирчева, Р. Питекова и др. Директорът на училището и ефективния мениджмънт. С., 2002
38. Михова, М. Децентрализация на училищното образование в страните от европейския съюз. В: Научна конференция с международно участие 25. години Педагогически факултет на ВТУ. Изд. Фабер, Велико Търново, 2010, стр. 85-89
39. Михова, М. Образователните системи на страните от Г7+Русия. Цели, управление, финансиране, структура, изд. АСТАРТА, Пловдив, 2015
40. Михова, М. Управлението на училищното образование в контекста на децентрализацията – Педагогика, № 9-10, 2009
41. Михова, М., Управление на училищното образование: тенденции и системи, изд. АСТАРТА, Пловдив, 2011
42. Образователен мениджмънт: дистанционно обучение, втора част, изд-во ЮЗУ, Бл., 2015
43. Образователен мениджмънт: дистанционно обучение, първа част, Изд-во ЮЗУ, Бл., 2015
44. Паунов, М. Организационна култура. С., 1996
45. Паунов, М., М. Паунова, А. Паунов Организационно поведение. С., Сиела, 2013
46. Питекова, Р. В. Баничанска, Същност и развитие на организационната култура в социално-педагогическата организация. В: Организационна култура на социално-педагогическите организации. С. 2008

47. Питекова, Р. Въведение в маркетинга на образованието. Габрово, 2011.
48. Питекова, Р. Маркетингова ориентация на образованието. В: Теоретичен семинар на катедра „История на педагогиката и управление на образованието“ по случай 25 - годишнината на Факултета по педагогика при СУ „Св. Климент Охридски“ 09.05.2011 г. Сборник доклади, София, издателство Деал – Емилия Недялкова, 2011,
49. Питекова, Р. Основи на финансовото управление в средното образование. Габрово, 1997
50. Първанова, Й. Пазарни механизми в училищното образование. Колбис, С. 2020
51. Първанова, Й., Съвременното училище между децентрализацията, конкуренцията и автономията в търсене на управленски баланс, Колбис, С. 2015
52. Радев, Пл. Инспектиране на училището като образователна институция. Изд. FastPrintBooks, София, 2019
53. Радев, Пл. Основи на вътрешния училищен мениджмънт, УИ „П. Хилендарски“, Пловдив, 2008
54. Тодорина, Д. Мениджмънт на класа, УИ „Н. Рилски“ Бл-Д, 2005
55. Тоцева, Я. Директорът – лидер, мениджър и/или администратор. В: Сборник доклади от Научно-практическа конференция, посветена на 80-годишнината от рождението на проф. д-р Георги Бижков на тема: Образование и изкуства: традиции и перспективи, УИ „Св. Климент Охридски“, София, 2020, стр. 239-249
56. Тоцева, Я. Иновативните училища в България – поглед отвън и отвътре. В сб.: Актуални политики и практики в образованието. Качество на обучението – проекции и очаквания, Изд. Педагогически Колеж – Плевен, 2022, стр. 36-49
57. Тоцева, Я. Иновациите в новия закон за предучилищното и училищното образование. В сб. Sixth International Scientific Conference “Education, Science, Innovations”, Изд. на ЕПУ, Перник, 2016, стр. 216-230
58. Тоцева, Я. Образователни политики и иновации в българското училище. В: Годишник на Висше училище по мениджмънт. Том XI. XIV Международна научна конференция „Съвременната наука, бизнесът и образованието“, Добрич, 2018, стр. 8-23
59. Тоцева, Я. Професионалното портфолио на педагогическите специалисти – иновация с много въпросителни. В сб.: Seventh International Scientific Conference “Education, Science, Innovations”, Изд. на ЕПУ, Перник, 2018, стр. 333-345
60. Тоцева, Я. Управление на комуникациите в образованието. Изд. „Фабер“, Велико Търново, 2015
61. Тоцева, Я. Управлението на качеството в образователните институции – необходимост и предизвикателство. В сб.: Актуални политики и практики в образованието. Изд. Педагогически колеж – Плевен, Плевен, 2019, стр. 461-469
62. Тоцева, Я. Училищният директор и компетентностният подход. В сб.: Актуални политики и практики в образованието. Компетентностният подход в образователния процес, Изд. Педагогически Колеж – Плевен, 2020, стр. 472-482
63. Тоцева, Я., В. Бойков. Училищният ПР – настояще и бъдеще. В сб.: Традиции, посоки, предизвикателства, Смолян, 2012, стр. 219-228
64. Тоцева, Я., П. Кожухарова. Разработване и управление на образователни проекти. „Сиела софт енд пबблишинг“, С., 2008
65. Филипова, Н. Училищно законодателство, УИ „Н. Рилски“ Бл., 2005
66. Христов, С. и др. 10 златни правила за работа в екип. С., 2006
67. Христов, С. Стратегически мениджмънт. С., 2000
68. Христова, М. Мениджмънт на човешките ресурси. С., 1998
69. Христоматия по иновационен мениджмънт в образованието, Съст. и научна ред. П. Балкански и П. Карстание, Интераула, София-Амстердам, 2003
70. Христоматия по образователен маркетинг и връзки с обществеността, София – Амстердам, 2003
71. Христоматия по образователен мениджмънт, под ред. на Карстание, П., П. Балкански, С., 2003

72. Христоматия по стратегически мениджмънт в образованието, Съст. и научна ред. П. Балкански и П. Карстание, Интераула, София-Амстердам, 2003
73. Цоков, Г., Образователни политики по отношение на училищното образование, УИ Паисий Хилендарски, Пловдив, 2011
74. Цоков, Г., Управлението на училищната организация в информационното общество, УИ Паисий Хилендарски, Пловдив, 2011

ОСНОВНИ НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ

1. Закон за предучилищното и училищно образование, Обн. - ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 01.08.2016 г.; изм. и доп., бр. 98 от 09.12.2016 г. с ЗИД на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и ЗАКОН за държавния бюджет на Република България за 2017 г., като измененията от ЗАКОН за държавния бюджет на Република България за 2017 г. влизат в сила от 01.01.2017 г.; изм., бр. 105 от 30.12.2016 г., в сила от 01.01.2017 г.; изм., бр. 58 от 18.07.2017 г., в сила от 18.07.2017 г.; изм. и доп., бр. 99 от 12.12.2017 г., в сила от 01.01.2018 г.; изм., бр. 24 от 16.03.2018 г., в сила от 23.05.2018 г.; изм. и доп., бр. 92 от 06.11.2018 г.; изм., бр. 108 от 29.12.2018 г., в сила от 01.01.2019 г.
2. НАРЕДБА № 15 от 22.07.2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти. Издадена от министъра на образованието и науката, обн., ДВ, бр. 61 от 2.08.2019 г., в сила от 2.08.2019 г.
3. НАРЕДБА № 8 от 11.08.2016г. за информацията и документите за системата на предучилищното и училищното образование. Издадена от министъра на образованието и науката, обн., ДВ, бр. 66 от 23.08.2016г., в сила от 23.08.2016г., изм. и доп., бр.75 от 15.09.2017 г., в сила от 15.09.2017 г., бр. 50 от 15.06.2018 г., в сила от 15.06.2018 г., бр. 42 от 28.05.2019 г., в сила от 28.05.2019 г., бр. 74 от 20.09.2019 г., в сила от 20.09.2019г.
4. НАРЕДБА № 10 от 01.09.2016 г. за организация на дейностите в училищното образование. Издадена от министъра на образованието и науката. Обн. - ДВ, бр. 73 от 16.09.2016 г., в сила от 01.09.2016г.; изм. и доп., бр. 12 от 03.02.2017г., в сила от 03.02.2017 г.; изм. и доп., бр. 46 от 09.06.2017 г., в сила от 09.06.2017 г.; изм. и доп., бр. 77 от 26.09.2017 г. ; изм. и доп., бр. 48 от 08.06.2018 г., в сила от 08.06.2018 г.; изм. и доп., бр. 82 от 05.10.2018 г.; изм. и доп., бр. 32 от 16.04.2019 г.; изм. и доп., бр. 72 от 13.09.2019г.
5. НАРЕДБА №9 от 19.08.2016 г. за институциите в системата на предучилищното и училищното образование. Издадена от министъра на образованието и науката. Обн. - ДВ, бр. 68 от 30.08.2016г., в сила от 30.08.2016 г.; изм., бр. 12 от 03.02.2017г., в сила от 03.02.2017 г.; изм. и доп., бр. 78 от 29.09.2017 г., в сила от 29.09.2017 г.; изм. и доп., бр. 7 от 22.01.2019 г.
6. НАРЕДБА за финансирането на институциите в системата на предучилищното и училищното образование Обн. - ДВ, бр. 81 от 10.10.2017 г.; изм. и доп., бр. 31 от 10.04.2018 г., в сила от 01.01.2018 г.; изм. и доп. - ДВ, бр. 105 от 18.12.2018 г., в сила от 01.01.2019 г.; изм. и доп. - ДВ, бр. 36 от 03.05.2019 г. Приета с ПМС № 219 от 05.10.2017г.
7. НАРЕДБА № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование. Издадена от министъра на образованието и науката. Обн. - ДВ, бр. 46 от 17.06.2016 г., в сила от 01.08.2016 г.; изм. и доп., бр. 72 от 31.08.2018 г., в сила от 31.08.2018 г.
8. НАРЕДБА № 4 от 30.11.2015 г. за учебния план. Издадена от Министерството на образованието и науката. Обн. ДВ. бр.94 от 4 Декември 2015г., в сила от 04.12.2015г.
9. НАРЕДБА № 5 от 2015 г. за общообразователната подготовка. Обн., ДВ, бр. 95 от 2015 г.; изм. и доп. бр. 80 от 2018 г., изм. бр. 71 от 10.09.2019 г. в сила от 10.09.2019 г.

ВЛИЗА В СИЛА ОТ 2023 ГОДИНА!